

Innovatiebieb

Deel en vind bibliotheekinnovaties!

Innovatiebieb
Deel en vind bibliotheekinnovaties!

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Doel van dit document	3
1.3. Totstandkoming van dit document	3
2. Innovatiebieb	5
2.1. Doel van de Innovatiebieb	5
2.2. Scope (Voor welke innovaties?)	5
3. Systematiek	7
3.1. Proces aanmelding en actualisatie	7
3.2. Stimuleren invoer en gebruik Innovatiebieb	7
4. Toekomst Innovatiebieb	9
4.1. Effectmeting en erkende innovaties	9
4.2. Ontwikkeling en koppeling Biebtobieb	9
Bijlage: Overzicht rolverdeling uitvoering	10

Colofon

De Innovatiebieb komt voort uit de Innovatieagenda 2017-2018 en is één van de uitwerkingen van de Actieagenda 2017-2018. Dit document beschrijft de uitgangspunten en organisatie van de Innovatiebieb als digitaal platform voor bibliotheekinnovatie en is opgesteld door de Samenwerkende POI's Nederland (SPN) en de Koninklijke Bibliotheek (KB), op basis van input vanuit het bibliotheeknetwerk, VOB en lokale en provinciale overheden, IPO, VNG, en OCW.

Tekst

KWINK groep

Vormgeving

Tra[design], Nenke van Wermeskerken

Druk

ANDO Graphic

Uitgave

Koninklijke Bibliotheek, mei 2017

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het najaar van 2016 is de **Gezamenlijke Innovatieagenda** vastgesteld. Doel van de agenda is om de vernieuwingskracht van de bibliotheeksector te versterken om zo maatschappelijke waarde te kunnen bieden aan burgers en samenleving in lijn met de vijf functies van de bibliotheek. Om dat hoofddoel te kunnen realiseren is in de agenda ingezet op:

1. Het aanbrengen van focus door de innovatiekracht te bundelen op een aantal prioriteiten die breed worden gedeeld door zowel de netwerkverantwoordelijke overheden als het gelaagde bibliotheeknetwerk.
2. Het op gang brengen van een proces van permanente innovatie op deze prioriteiten.
3. Het geven van helderheid over de concrete rolverdeling tussen partijen – passend binnen de kaders van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen – zodat optimale samenwerking kan ontstaan bij dit proces van permanente innovatie.

Een netwerkbreed innovatieproces staat of valt bij goede samenwerking en afstemming. Kern in die samenwerking is het creëren van een duidelijk overzicht van resultaten in de vorm van (bewezen) innovaties. Er hebben in de afgelopen jaren veel innovaties (met wisselend succes) plaatsgevonden in de bibliotheeksector, maar het is – voor bibliotheekvoorzieningen en overheden – niet altijd eenvoudig te achterhalen om welke innovaties het precies gaat en of ze bewezen effectief en goed uitvoerbaar zijn.

Om meer overzicht te creëren is in de Innovatieagenda afgesproken om een innovatiedatabase op te zetten waarin innovatieve projecten staan omschreven. Deze innovatiedatabase wordt ‘Innovatiebieb’ genoemd en is raadpleegbaar via www.innovatiebieb.nl.

1.2 Doel van dit document

Deze notitie is het achtergronddocument op basis waarvan de Innovatiebieb is geïmplementeerd. Het document biedt informatie over de scope en systematiek rondom de Innovatiebieb. Ook worden in dit document de verschillende rollen en verantwoordelijkheden bij de implementatie, actualisatie en onderhoud van de Innovatiebieb geschetst.

1.3 Totstandkoming van dit document

De Koninklijke Bibliotheek (KB) heeft, in nauwe afstemming met de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN), in het najaar van 2016 het initiatief genomen voor de totstandkoming van de Innovatiebieb. Er zijn bij de uitvoering twee sporen gevolgd:

1. Ten eerste zijn gesprekken gevoerd met personen en partijen uit het bibliotheeknetwerk om in kaart te brengen op welke wijze er thans innovaties zijn geïnventariseerd en welke behoeften er zijn in het licht van de op te zetten Innovatiebieb. Er is een analyse gemaakt van enkele andere innovatie- en interventiedatabases om te leren van ervaringen buiten het bibliotheekveld. In de sociale sector is bijvoorbeeld veel ervaring opgedaan met de erkenning

van interventies en innovaties en met criteria voor gezamenlijke kwaliteitsbeoordeling. Deze inzichten zijn gebruikt ter inspiratie.

2. Ten tweede is een klankbordgroep ingesteld bestaande uit personen die werkzaam zijn in het bibliotheeknetwerk in verschillende hoedanigheden. De klankbordgroep heeft op meerdere momenten in het traject input geleverd voor en gereflecteerd op de inrichting van de Innovatiebib. Op deze wijze zijn de wensen uit het bibliotheekveld meegenomen.

Op grond van de verkregen informatie uit de twee sporen zijn keuzes gemaakt over de opzet en inrichting van de Innovatiebib voor het bibliotheeknetwerk. Deze opzet wordt in dit document beschreven. KB en SPN zijn op basis van dit document tot overeenstemming gekomen over de uitvoering van de Innovatiebib. Daarnaast is het document besproken met vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB), het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Interprovinciaal Overleg (IPO).

2. Innovatiebieb

2.1 Doel van de Innovatiebieb

De Innovatiebieb is het digitale platform van het openbaar bibliotheeknetwerk in Nederland voor het delen en vindbaar maken van innovaties. De Innovatiebieb biedt een overzicht van de innovaties in het bibliotheekveld in Nederland.

Doel is het creëren van een overzicht van innovaties in het bibliotheeknetwerk en van de effectiviteit van die innovaties (voor zover bekend). Daarnaast is het doel om deelnemers uit het bibliotheeknetwerk te inspireren en om hen te stimuleren om gebruik te maken van de innovaties van anderen. Door te delen kunnen innovaties verder worden verbeterd en doorontwikkeld en breed beschikbaar worden gesteld. De Innovatiebieb is daarmee het inhoudelijke instrument voor de Communities of Practice¹.

2.2 Scope (Voor welke innovaties?)

De Innovatiebieb is bedoeld voor bibliotheekinnovaties, ongeacht de fase van de innovatiecyclus (de ideefase, de experimentfase of de fase van het breed beschikbaar stellen). De Innovatiebieb is van en voor de sector: vereiste is dat de innovatie door een bibliotheek wordt uitgevoerd. Het streven is om snel een kritische massa aan innovaties beschikbaar te hebben in de database, bijvoorbeeld een honderdtal innovaties eind 2017.

Net als in de Innovatieagenda wordt in de Innovatiebieb een brede definitie van innovatie gehanteerd.² Of het nu gaat om stapsgewijze innovaties³, om productdoorbraak-innovaties⁴, om alternatieve vormen van dienstverlening⁵ of om volledig nieuwe ondernemingen of bedrijfsmodellen⁶: al deze typen innovaties worden benut om daadkrachtig te vernieuwen op de vier prioriteiten en al deze innovaties kunnen in de Innovatiebieb worden opgenomen.

De vraag heeft zich voorgedaan of nog nadere voorwaarden moeten worden gesteld aan innovaties die in de Innovatiebieb worden opgenomen. Zo is bijvoorbeeld in andere databases als voorwaarde opgenomen dat een innovatie minimaal twee jaar moet bestaan of op minimaal twee plaatsen moet zijn toegepast en overdraagbaar moet zijn. Om ook innovaties in de ideefase te

1 Meer informatie over de Communities of Practice is te vinden in de [Landelijke Actieagenda voor innovatie 2017-2018](#).

2 Het model van Langdon Morris gaat uit van een brede definitie van innovatie (Permanent Innovation, uitgever Innovatie Academy).

3 Ook wel incrementele innovatie of optimalisatie genoemd. Hierbij gaat het om het stap voor stap doorvoeren van verbeteringen in bestaande producten of diensten of in bestaande processen en taken. Een voorbeeld is het frontaal presenteren van materialen.

4 Ook wel disruptieve innovatie genoemd. Hierbij gaat om het toepassen van een nieuwe technologie of visie op bestaande processen. Een voorbeeld is het uitlenen van E-books (naast het uitlenen van fysieke materialen).

5 Hierbij gaat het om het ontwikkelen van nieuwe modellen voor dienstverlening binnen de bestaande missie – gecombineerd met een andere wijze van financiering. Voorbeelden zijn BoekStart in de Kinderopvang en de Bibliotheek *op school*.

6 Het gaat hierbij om (het uitvoeren van activiteiten vanuit) compleet nieuwe denkmodellen of bedrijfsmodellen. Voorbeelden zijn de Kennismakerij in Tilburg en de BiblioTech library van Texas.

kunnen opnemen en delen, is afgesproken geen nadere randvoorwaarden te stellen ten aanzien van 'leeftijd' en spreiding de innovatie. Wel zal informatie bij de beschrijving in de database worden opgenomen, zodat gebruikers hier inzicht in krijgen. Dat geldt ook voor de overdraagbaarheid van innovaties. Een van de doelen van de Innovatiebieb is dat deelnemers gestimuleerd worden om gebruik te maken van andere innovaties in het netwerk. In de beginfase wordt geen harde toets gedaan op de overdraagbaarheid van innovaties. Wel wordt aan de indieners van innovaties gecommuniceerd over het doel van de Innovatiebieb. Ook het invoerformat voor innovaties structureert de aanmelding. In een latere fase kunnen de eisen ten aanzien van de projecten verder worden verhelderd en aangescherpt.

3. Systematiek

3.1 Proces aanmelding en actualisatie

Innovatieve projecten worden aangemeld door de Bibliotheek die de innovatie uitvoert. Er is geen limiet gekoppeld aan het maximum aantal in te dienen projecten. Het indienen en actualiseren van innovaties is continu mogelijk. De innovatieve projecten kunnen rechtstreeks worden ingevoerd in database G!DS of worden aangemeld via het [aanmeldformulier](#) op de website [Innovatiebieb.nl](#).

Een inlog voor [G!DS](#) kan worden opgevraagd via de provinciale servicemanagers G!DS van de Provinciale Ondersteuningsinstellingen (POI's) of via de redacteur van de Innovatiebieb. Op de website van G!DS is een [overzicht](#) te vinden van de provinciale servicemanagers en via de website [Innovatiebieb](#) kan [contact](#) worden gelegd met de redacteur.

De invoer van de projecten vindt plaats via een vast format voor innovatieprojecten. Er is een [handleiding](#) en een [instructiefilm](#) beschikbaar. Voordeel van de rechtstreekse invoer in G!DS is dat het project direct zichtbaar is op de Innovatiebieb. De indiener kan de invoer eenvoudig controleren en aanpassen. De redacteur en de provinciaal servicemanagers zijn (op de achtergrond) beschikbaar voor hulp. Ook kan gebruik worden gemaakt van het [aanmeldformulier](#) op de website. De redacteur draagt dan zorg voor de publicatie en het project is niet direct zichtbaar op de Innovatiebieb. Eventuele correcties en aanvullingen vinden dan in een later stadium plaats in de database G!DS.

De innovatieve projecten worden na de invoer gecheckt op begrijpelijkheid, bruikbaarheid leesbaarheid en compleetheid door de redacteur. Waar nodig wordt de beschrijving tekstueel aangepast. Voor inhoudelijke wijzigingen wordt contact opgenomen met de indiener van het project. Via de Community of Practice 'Kennisdeling' is vier uur per week een redacteur beschikbaar vanuit de POI's die verantwoordelijk is voor de webredactie en de G!DS-coördinatie van de Innovatiebieb.

De verantwoordelijkheid voor het actueel houden van de vermelding ligt primair bij de indiener. Aanpassingen zijn bijvoorbeeld nodig als een project overgaat naar een andere fase, er materialen beschikbaar zijn gekomen, effectonderzoek is gedaan of contactgegevens zijn veranderd. De redacteur verzoekt de indieners twee keer per jaar om de invoer te checken op juistheid en actualiteit.

De KB faciliteert de website, stelt de database G!DS beschikbaar voor de Innovatiebieb, draagt de technische verantwoordelijkheid en is opdrachtgever. Er is een regelmatig redactieoverleg waaraan het G!DS-team van de KB, de redacteur en de opdrachtgever deelnemen.

3.2 Stimuleren invoer en gebruik Innovatiebieb

De Innovatiebieb is een succes als het een overzicht biedt van innovaties in het bibliotheekveld, het deelnemers uit het bibliotheeknetwerk inspiratie biedt en het hen stimuleert om gebruik

te maken van deze innovaties. Daarnaast biedt de Innovatiebib basismateriaal voor de Communities of Practice op de verschillende deeltherreinen.

Om de aanmelding en invoer te stimuleren is er voor gezorgd dat het format in de database eenvoudig is in te vullen en er voldoende ondersteuning beschikbaar is via de webredacteur en de POI's (via de Provinciaal servicemanagers G!DS). Ook is het voor bibliotheken mogelijk om de ingevoerde content te exporteren voor beleidstukken of te publiceren op de eigen website. De POI's en de Communities of Practice stimuleren de invoer van projecten en het gebruik van de Innovatiebib. De KB stelt de vermelding van innovaties in de Innovatiebib als voorwaarde voor financiering via subsidies van de Innovatieraad.

Voor het daadwerkelijke gebruik van de database is het van belang de Innovatiebib continu onder de aandacht te brengen en aanpalende activiteiten rondom de database te organiseren, die de belangstelling van de sector trekken.

De volgende ideeën zijn reeds genoemd voor het promoten en onder de aandacht brengen van de Innovatiebib:

- Programmering ontwikkelen rondom de database, bijvoorbeeld een Innovatie Academy (innovatiemanagers van bibliotheken die zich op de hoogte kunnen stellen van innovaties) in de vorm van fysieke bijeenkomsten of MOOC's;
- Zorgen dat er spin-offs van de website ontwikkeld kunnen worden, die uiteindelijk weer zorgen voor meer traffic naar de Innovatiebib;
- Onder de aandacht brengen van projecten door het beschikbaar stellen van promotiemateriaal;
- Lijsten maken, bijvoorbeeld van de meest bekeken innovatie, en daar publiciteit omheen organiseren;
- Innovatie van de maand: elke maand een aansprekende of nieuwe innovatie in de spotlights zetten;
- Maken van inspirerende filmpjes van innovaties;
- Maandelijks column over één of meer innovaties in het Bibliotheekblad;
- Jaarlijkse innovatieprijs beschikbaar stellen;
- Op het jaarlijkse Bibliotheekcongres en andere events aandacht organiseren;
- Teksten zo redigeren dat ze gemakkelijk worden gevonden door zoekmachines (SEO);
- Een banner beschikbaar maken die bibliotheken op de eigen website bij hun innovatieve project zetten die verwijst naar de Innovatiebib;
- Q&A forum voor onderlinge interactie koppelen aan de Innovatiebib, zodat gebruikers ook als ze niet de Innovatiebib raadplegen, deze database toch zien.

4. Toekomst Innovatiebieb

4.1 Effectmeting en erkende innovaties

In een deel van de bibliotheeksector bestaat de wens om (op termijn) over te gaan tot beoordeling van innovaties zodat bijvoorbeeld onderscheid kan worden gemaakt tussen erkende en niet-erkende innovaties.

Op basis van de ervaringen van andere databases, is ervoor gekozen om bij de start van de Innovatiebieb te kiezen voor enkel het beschrijven van innovaties en het opnemen van effectinformatie voor zover die bekend is. Het beoordelen van innovaties – en dus ook het maken van onderscheid in innovaties op grond van de mate waarin de effectiviteit van de innovatie (wetenschappelijk) is aangetoond – is een optie voor de toekomst.

De *Actieagenda* zet in op het bevorderen van de effectmeting van innovaties. Een centrale rol is er voor de Community of Practice ‘Effectmeting’. In deze community bundelen de KB, de POI’s en andere stakeholders kennis en expertise omtrent het meetbaar maken en monitoren van de (maatschappelijke) effecten van bibliotheekinnovaties. Vanuit de community worden tools beschikbaar gesteld aan het bibliotheeknetwerk, die helpen om de effecten van innovaties beter in beeld te krijgen. In de Actieagenda is beschreven hoe dat wordt georganiseerd.

4.2 Ontwikkeling en koppeling Biebtobieb

De Innovatiebieb wordt de komende maanden doorontwikkeld. Allereerst komt er ruimte voor internationale projecten onder de kop ‘Internationale inspiratie’. Er komt ruimte voor de projecten van *Route 2020* en er wordt een aantal technische verbeteringen doorgevoerd. Een voorbeeld is een meer dynamisch beginscherm en de mogelijkheid om resultaten op verschillende manieren te sorteren.

Ook wordt te zijner tijd, na de herstructurering van Biebtobieb, een deel van de Innovatiebieb achter een inlog geplaatst in de ontwikkeling en koppeling *Biebtobieb*.⁷ Er zullen dan onder meer forumfuncties worden toegevoegd, zodat er op innovaties kan worden gereageerd en ervaringen kunnen worden gedeeld. Ook wordt het dan mogelijk om extra informatie als begrotingen en projectplannen te delen. De openbare versie van de Innovatiebieb wordt algemener en is bedoeld om partners van buiten het bibliotheeknetwerk te informeren.

⁷ *Biebtobieb* is de kennisdelingswebsite van het bibliotheeknetwerk. Het platform Biebtobieb is alleen toegankelijk voor leden van het platform.

Bijlage

Overzicht rolverdeling uitvoering

Taak	Toelichting
Toevoegen innovaties	Bibliotheekmedewerkers, medewerkers van POI's en de KB kunnen innovaties toevoegen aan de Innovatiebieb.
Redactiestructuur Innovatiebieb	De SPN heeft via de POI van Flevoland vanuit de Community of Practice Kennisdeling vier uur per week beschikbaar gesteld voor de redactie van de Innovatiebieb. Elke POI beschikt over een provinciale servicemanager voor G!DS en het landelijk G!DS-team van de KB draagt zorg voor de tweedelijns helpdesk en technische ondersteuning. De Afdeling Stelseltaken van de KB is als opdrachtgever en coördinator betrokken bij de redactie.
Actualiseren van innovaties	Indieners zijn zelf verantwoordelijk voor het up-to-date houden van de ingediende innovaties. De indiener wordt periodiek verzocht de vermelde innovaties te controleren en te actualiseren.
Marketing	De SPN, de KB en de VOB (Route 2020) dragen gezamenlijk zorg voor de stimulering van het gebruik van de Innovatiebieb en marketing.
Functioneel beheer en technisch opdrachtgeverschap Innovatiebieb, G!DS en Biebtobieb	Verantwoordelijkheid ligt bij de KB.
Redactie en inhoudelijk beheer website	Verantwoordelijkheid ligt bij SPN.

